

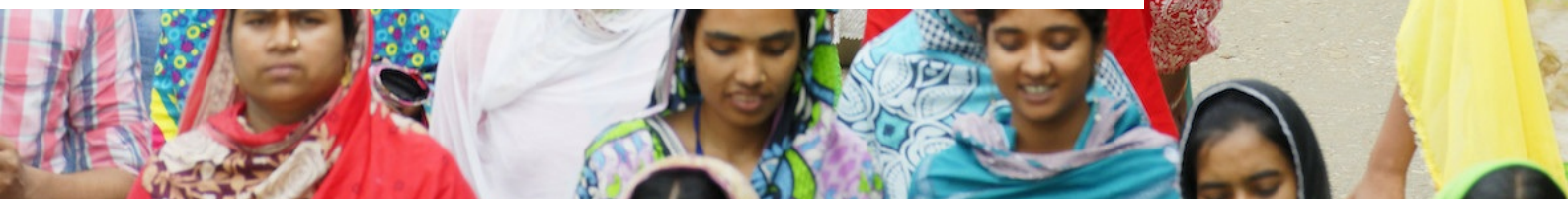

Forsvarsbygg

Rapportering offentlige anskaffelser 2022

for offentlig sektor (ikke omfattes av åpenhetsloven)

□

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) vil gi offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. I følge Oslo Economics Konsekvensutredning av lovforslaget om åpenhetsloven, så oppfyller bedriftsmedlemmer i Etisk handel Norge åpenhetslovens krav om redegjørelse for aktsomhetsvurderinger og langt på vei informasjonsplikten. Et viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer.

Medlemmer i Etisk handel Norge har forpliktet seg til å bruke sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø eller klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Rapporten for offentlig sektor gjelder anskaffelser og rapporten er offentlig tilgjengelig. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet.

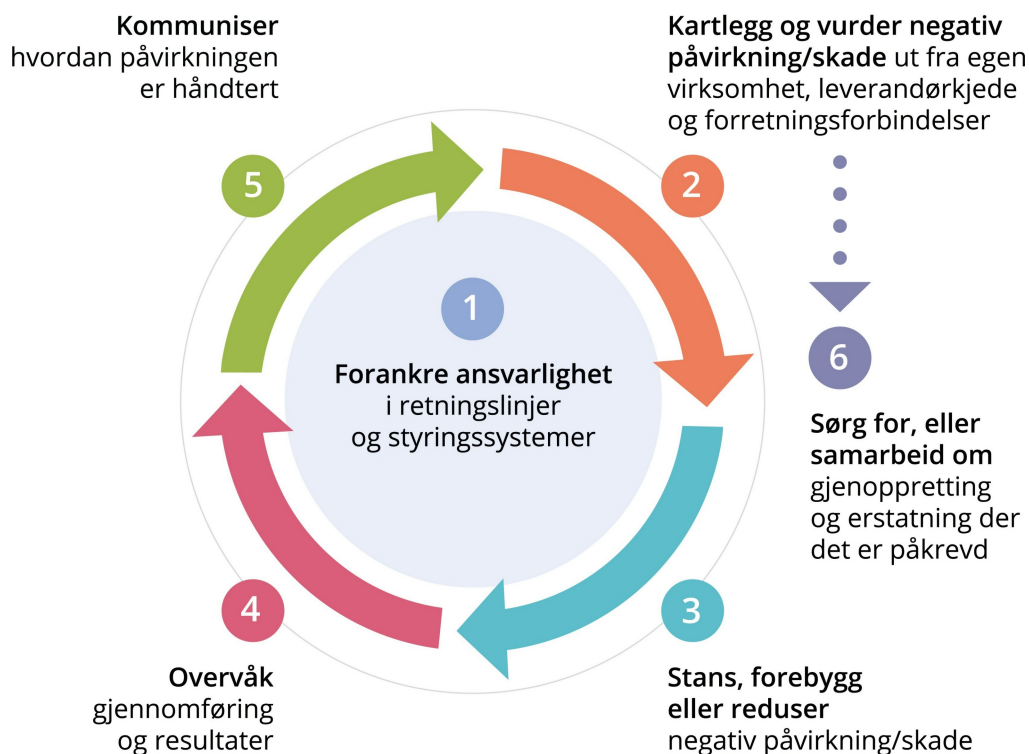

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, samfunn og miljø

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord fra virksomhetsleder

Forsvarsbygg er Norges største offentlige eiendomsaktør. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren. Med dette samfunnsoppdraget følger det et særskilt ansvar for å sikre bærekraftige leverandørkjeder og etisk produksjon av innsatsfaktorer i våre leveranser.

Bygge- og anleggsbransjen er særlig utsatt for negativ påvirkning i leverandørkjeden. Forebygging og avdekking av arbeidslivskriminalitet og sosial dumping er ett av satsningsområdene i Forsvarsbyggs anskaffelsesstrategi for 2019–2023. For å styrke arbeidet med seriøsitet og etisk handel i våre vare- og tjenesteanskaffelser, besluttet Forsvarsbygg i 2022 å ansette to nye rådgivere med spesialistkompetanse innenfor disse fagområdene.

Forsvarsbygg har seriøsitetsskrav i kontraktene våre, som er basert på de anbefalte kravene fra DFØ, Fellesforbundet, Byggenæringens landsforening og Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon i Norge. Etter innføringen av åpenhetsloven i 2022, har vi også tatt inn kontraktsvilkår om aktsomhetsvurderinger og rapportering om risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden. Det stilles blant annet krav til at lønns- og arbeidsvilkår for alle arbeidstakere skal være i henhold til landsdekkende tariff for den aktuelle bransje. Avvik kan kun være til fordel for arbeidstakeren. Videre stilles det krav til maksimalt to ledd underentreprenører, bruk av faste ansatte, faglærte håndverkere og lærlinger, medlemskap i StartBANK, innlevering av skattefullmakt, og rapportering til Brukerdialog Utland for hele kontraktkjeden der det er relevant. Leverandøren er forpliktet til å dokumentere at kravene er innfridd, og skal kunne fremlegge dokumentasjonen på forespørsel. Kontraktkravene gir Forsvarsbygg muligheten til å kontrollere at regelverket etterleves, og sanksjonere ved avvik. Dette betyr blant annet å kontrollere rett utbetaling av lønn til arbeidstakerne, forsvarlige arbeidstidsordninger, innbetaling av skatter og avgifter og bruk av kvalifiserte arbeidstakere med relevant opplæring.

" Vi jobber hver dag for å sikre at våre anskaffelser benyttes som et strategisk virkemiddel for å ivareta grunnleggende menneskerettigheter og samfunnshensyn. "

Marit Kristiansen
avdelingsdirektør

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Forsvarsbygg

Adresse hovedkontor

Grev Wedels plass 5, 0151 Oslo

Antall ansatte

1 446

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Maria Puhr, seksjonssjef samfunnsansvar og etterlevelse

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

maria.puhr@forsvarsbygg.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Forsvarsbygg er Norges største offentlige eiendomsaktør. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren. I tillegg tilbyr vi ekspertkompetanse til andre deler av offentlig sektor innenfor sikring av bygg, kulturminnevern og avhending. Eiendomsporteføljen vi forvalter, inneholder mange av de mest særegne og krevende bygg i landet: fra de 15 festningene som er tilgjengelige for allmenheten, til militærleirer, skyte- og øvingsfelt og flystasjoner for Forsvaret. Vi er til stede der Forsvaret er, i 297 av landets 356 kommuner. Vi har hovedkontor i Oslo med lokasjoner over hele landet, deriblant Hamar, Harstad, Bergen, Stavanger og Trondheim.

Det er Forsvarsdepartementet som eier eiendommene i forsvarssektoren, og beslutter hvordan disse skal benyttes og utvikles. Forsvarsbygg har ansvaret for å utvikle, bygge, vedlikeholde og drifte EBA som forsvarssektoren betaler leie for. Forsvaret er leietaker og bruker, og prioriterer og stiller krav utfra sine behov.

Vårt samfunnsoppdrag:

Forsvarsbygg bygger forsvarsevne hver dag. Vi bidrar til kampkraft og bærekraft i forsvarssektoren, ved at Forsvaret har eiendom, bygg og anlegg (EBA) tilpasset sine behov. Vi velger kostnadseffektive løsninger innenfor alle deler av virksomheten vår, slik at ressurser frigjøres til å styrke Forsvarets kjernevirksomhet. Rådgivning innen sikring av bygg, kulturminnevern og avhending er også viktige bidrag til å frigjøre midler for å styrke Forsvarets operative evne. Forsvarsbyggs aktiviteter har ringvirkninger for innbyggere i hele Norge, både i og utenfor Forsvaret.

Vår organisering:

Forsvarsbygg er inndelt i fire avdelinger, hvorav én ivaretar ansvaret for anskaffelser. Avdeling anskaffelser inngår kontrakter og rammeavtaler til utvikling, drift og vedlikehold av EBA. Avdelingen ivaretar også fagansvaret for seriositet, miljø og etisk handel i leverandørkjeden. Disse fagområdene vil i 2023 styrkes med to dedikerte ressurser. De øvrige avdelingene har ansvaret for henholdsvis fremskaffelse av ny EBA, drift og vedlikehold av eksisterende EBA, og støttetjenester. Støttetjenestene inkluderer miljørådgivning, herunder fagområdene bærekraft, naturforvaltning, grunn- og vannforurensning og støy og vibrasjon.

Lær mer om Forsvarsbygg på nettsidene våre: www.forsvarsbygg.no.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

8 502 553 473

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

1 467

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

154

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Mål: Oppstart arbeid med risikovurderingsverktøy.

Status: Pågår

2

Mål: Forbedringsarbeid for å styrke oppfølging og kontroll av leverandørkjeder i bygge- og anleggsprosjekter (inntakskontroll).

Status: Fullført

3

Mål: Revidere kontraktsvilkår i tråd med anbefalingene fra Etisk handel og DFØ.

Status: Fullført

4

Mål: Oppfølging av krav til etisk handel i utvalgte vare- og materialanskaffelser, både innenfor rammeavtalesegmentet og i tilknytning til investeringsanskaffelser.

Status: Pågår

5

Mål: Ansette en fagleder for etisk handel i avdeling anskaffelser.

Status: Fullført

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Implementere ny prosedyre for inntakskontroll av leverandører i bygge- og anleggsprosjekter. Inntakskontrollen har som formål å sikre lovlige og forsvarlige lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakerne, og hindre useriøse aktører.

2

Implementere HMSREG som system for registrering og oppfølging av leverandørkjeden og deres mannskap.

3

Utvikle risikovurderingsverktøy.

4

Oppfølging av krav til etisk handel i utvalgte vare- og materialanskaffelser, både innenfor rammeavtalesegmentet og i tilknytning til investeringsanskaffelser.

5

Ansatte som skal delta i anskaffelser gis grunnleggende opplæring.

6

Arbeidet med etisk handel formaliseres og konkretiseres.

A woman wearing a traditional conical hat with a pink ribbon and a patterned shirt is smiling and working in a rice field. She is bent over, pulling up a clump of rice plants from the water. The background shows a vast, green rice field under a cloudy sky.

1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørenes aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://forsvarsbygg.no/no/om-oss/samfunnsoppdraget/> <https://forsvarsbygg.no/no/miljo/>

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Anskaffelsesstrategien for perioden 2019-2023 ble utviklet av ledergruppen i avdeling anskaffelser og er vedtatt av Forsvarsbyggs ledelse.

Et av satsningsområdene i strategien er "Anskaffelser som ivaretar sikkerhet og samfunnsansvar". Under dette satsningsområdet er seriøsitet og menneskerettigheter spesifikt nevnt: "Forsvarsbygg skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter i sine anskaffelser. Forsvarsbygg skal ha oversikt over hvilke anskaffelser det er risiko for brudd på slike rettigheter, og ha egnede prosedyrer for å følge opp relevante krav i kontraktene."

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Arbeidet med aktsomhetsvurderinger (eller risikovurderinger) i anskaffelser er organisert i avdeling anskaffelser. I 2022 var avdeling anskaffelser gjennom en organisasjonsutvikling der formålet var å profesjonalisere innkjøpsfunksjonen og arbeide målrettet med satsningsområder i anskaffelsesstrategien.

Den nye organiseringen skal både tilrettelegge for realisering av gevinster og for ivaretagelse av samfunnsansvar og bærekraft. Det ble opprettet spesialiserte faglederstillinger som skal ivareta Forsvarsbyggs operasjonelle risikoområder som offentlig byggherre og eiendomsaktør. Disse er seriøsitet, etisk handel og miljø. De to sistnevnte stillingene besettes i 2023. Alle faglederne rapporterer direkte til nivå 3 (seksjonsleder), som igjen rapporterer til nivå 2 (avdelingsdirektør i Forsvarsbyggs ledergruppe). Dette bidrar til å gi fagområdene nødvendig oppmerksomhet og prioritering. I organisasjonsutviklingen ble det også opprettet en egen enhet for avtaleforvaltning der formålet er å drive risikobasert oppfølging av leverandører.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

Alle anskaffelsesrådgivere blir oppfordret til å delta på kurs og opplæring innenfor anskaffelsesfaglige temaer, herunder aktsomhets- og risikovurderinger. Avdelingen holder løpende oversikt over kompetansehevingstiltak.

1.C. Forankring: Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

I etatens tildelingsbrev fra departementet for 2022 er Forsvarsbygg gitt konkret oppdrag om å gjennomføre kontraktsoppfølging, blant annet for å sikre at kravene til leverandører innenfor etisk, sosial og grønn handel (ref. FNs bærekraftsmål) blir fulgt opp.

Videre er vedlegg 3 til Forsvarsbyggs strategiske plan for 2022-2033 i sin helhet dedikert til bærekraftsbegrepet som er tolket iht. FNs bærekraftsmål.

I tillegg til Forsvarsbyggs anskaffelsesstrategi, har Forsvarsbygg en miljøstrategi som fokuserer på 1) redusere klimaavtrykket, 2) minimere miljøbelastning og 3) ta samfunnsansvar.

I 2022 vedtok forsvarssektoren også en felles klima- og miljøstrategi med fem innsatsområder: energi og klima, giftfritt miljø, naturmangfold og kulturhistoriske verdier, sirkulærøkonomi og bærekraftige anskaffelser og klimatilpasning. Strategien er ikke offentlig tilgjengelig p.t., men mer informasjon kan hentes her: <https://www.forsvaret.no/aktuelt-og-presse/aktuelt/gront-skifte-i-forsvaret>.

Det er nylig utarbeidet en handlingsplan til strategien som er til behandling hos etatene.

Forpliktelsen til respekt for mennesker, miljø og samfunn er for øvrig konkretisert ved at avdeling anskaffelser har opprettet en faglederstilling dedikert til arbeidet med etisk handel i Forsvarsbygg. Faglederen vil ha ansvar for å utforme konkrete forbedringstiltak, og bidra til at det gjøres risikobaserte prioriteringer av kontrakter som skal være gjenstand for særskilte krav og utvidet oppfølging, for eksempel gjennom dialog med leverandører eller kontroll av etterlevelse.

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Forventninger og krav til leverandørene kommuniseres både i markedsdialog, og i anbudskonkurranser. Gjennom leverandørdialog søker vi å identifisere de mest bærekraftige løsningene som markedet kan tilby. Forsvarsbyggs konkurransegrunnlag krever egenrapportering på etiske, miljømessige og sosiale forhold, herunder lønns- og arbeidsvilkår for mannskap i prosjektene våre, og om eventuelle tidligere straffbare forhold. Egenrapporteringen følges opp gjennom dialog med leverandørene, og også gjennom kontroll både på byggeplass og av dokumentasjon. Forsvarsbygg har en landsdekkende samarbeidsavtale med Skatteetaten, der formålet er å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet, og ivareta anstendige arbeidsforhold.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Mange av Forsvarsbyggs leverandører er omfattet av åpenhetsloven som ble innført i 2022. Som offentlig etat og byggherre, er Forsvarsbygg først og fremst en interessent som søker å bruke handlingsrommet i den nye loven til å påvirke samfunnsutviklingen i det markedet vi opererer i. Det betyr at vi planlegger å be om innsyn i leverandørenes aktsomhetsvurderinger, og aktivt følge opp eventuell negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden. I 2022 besluttet Forsvarsbygg å ansette en fagleder som skal være dedikert til å styrke arbeidet med etisk handel. Det betyr at vi i større grad enn tidligere vil følge opp eventuell negativ påvirkning som skjer utenfor Norge.

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 Risikokartlegging

Det skal utarbeides kontraktsstrategi for alle anskaffelser over kr. 100 000 ekskl. mva. Strategien utarbeides og godkjennes før kunngjøring av anskaffelsen. Ett av elementene som inngår i strategien er vurdering av risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, og negativ påvirkning på samfunn og miljø.

Før oppstart av et bygge- og anleggsoppdrag, skal det gjøres en inntakskontroll av leverandørene og deres mannskap. Formålet er å sikre forsvarlige lønns- og arbeidsvilkår for alle arbeidstakere. Sjekkpunkter inkluderer lønn, arbeidstidsordning, innleie av arbeidskraft, midlertidig arbeidskraft, andel faglærte og lærlinger, skatte- og avgiftsopplysninger, evt. tidligere straffbare og/eller uønskede forhold og status i StartBANK. Ved hjelp av inntakskontrollen identifiseres de leverandørene som skal følges opp med ytterligere kontroller i gjennomføringsfasen.

For bygge- og anleggsoppdrag skal det også utarbeides en miljøoppfølgingsplan som tar for seg miljømål, og tilpassede miljøkrav innenfor miljøledelse, byggeplass og uteområder, energi, gjenvinning og avfall, helse- og miljøfarlige stoffer, materialkrav, og utslipp til vann, jord og luft.

I 2022 ble det påbegynt et større arbeid med å etablere en metode for gjennomføring av analyser av leverandørkjeder og identifisering av risiko for skadelig miljøpåvirkning og brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Ved hjelp av analysen er det valgt ut noen anskaffelser der målsetningen er å identifisere hovedkomponenter og hvor og hvordan disse er tilvirket. På rapporteringstidspunktet er Forsvarsbygg i gang med å følge opp en avtale på rørmateriell.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Ethiske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	Bygge- og anleggskontrakt
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Lavkarbonbetong
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

2

I hvilke type anskaffelser	Bygge- og anleggskontrakt
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Resirkulert stål
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

3

I hvilke type anskaffelser	UTV (Utility Terrain Vehicle)
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Elektrisk drift

4

I hvilke type anskaffelser	Kjøle- og kuldeanlegg
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

5

I hvilke type anskaffelser	Rørmateriell
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografisk
Utbetalt lønn er lavere enn allmenngjort tariff for den aktuelle bransje. Rammer ofte utenlandske og innleide arbeidstakere i leverandørkjeden.	Lønn	Norge
Ulovlig innleie av arbeidskraft hos leverandørene, ofte utenlandske arbeidstakere.	Regulære ansettelser	Norge
Leverandøren utfører bygge- og anleggsarbeid som ikke ivaretar lokale SHA-bestemmelser, og utsetter arbeidstakerne for fare.	Helse, miljø og sikkerhet	Norge
Leverandøren har uforsvarlige arbeidstidsordninger som ikke er drøftet med virksomhetens tillitsvalgte.	Arbeidstid	Norge
Leverandøren forårsaker uhell eller utslipp	Miljø	Norge
Skatte- og avgiftskriminalitet hos leverandørene	Lønn	Norge

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

I bygge- og anleggsbransjen er det høy risiko for lovbrudd som har vesentlige konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø:

Skatte- og avgiftskriminalitet

I følge Økokrim forekommer skatte- og avgiftskriminalitet hyppig innen bygge- og anleggsbransjen. Økokrim vurderer det som meget sannsynlig at skatte- og avgiftskriminalitet vil fortsette å være den mest utbredte formen for arbeidslivskriminalitet, da den gir høy profitt og lav oppdagelsesrisiko. Dette kan gå direkte utover arbeidstakerne for eksempel ved at arbeidsgiverne trekker skatt fra lønnsutbetalingen, uten å innbetale til staten. Arbeidstakerne settes i en sårbar situasjon, ettersom støtte fra NAV forutsetter innrapportert arbeidsinntekt. Derfor prioriterer Forsvarsbygg kontroll og oppfølging av opplysninger om skatter og avgifter hos leverandørene.

Utnyttelse av mennesker på flukt:

Økokrim vurderer også at det er sannsynlig at kriminelle aktører vil forsøke å utnytte ukrainere og andre utenlandske og sårbare arbeidstakere til arbeid i bygge- og anleggsbransjen. Det benyttes profesjonelle aktører og stråpersoner bevisst for å skjule kriminelle handlinger og eierskap i foretak. Derfor prioriterer Forsvarsbygg kontroll av lønns- og arbeidsvilkår for alle arbeidstakere i en leverandørkjede.

Avfallskriminalitet og ulovlige naturinngrep

Kombinert med økt verdi på avfall og økt pris på lovlig avfallshåndtering, vurderer Økokrim det som meget sannsynlig at kriminelle aktører i inn- og utland vil begå avfallskriminalitet fremover. Videre vurderes det som sannsynlig at næringslivsaktører vil begå grove og ulovlige naturinngrep gjennom graving, hogging, sprenging, masseutfylling og deponering av avfall. Derfor prioriterer Forsvarsbygg kontinuerlig oppfølging av uønsket eller ulovlige utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Utbetalt lønn er lavere enn allmenngjort tariff for den aktuelle bransje. Rammer ofte utenlandske og innleide arbeidstakere i leverandørkjeden.
Overordnet mål :	Forsvarsbygg skal aktivt forebygge og avdekke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.
Status :	Kontinuerlig oppfølging av nye og eksisterende leverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Bruke kontraktsoppfølging som et virkemiddel for å sikre forsvarlig forvaltning og etisk, sosial og grønn handel.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Systematisk oppfølging av leverandørenes egenrapportering om lønns- og arbeidsvilkår i egen leverandørkjede.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Fortsette oppfølgingen

Prioritert negativ påvirkning/skade	Ulovlig innleie av arbeidskraft hos leverandørene, ofte utenlandske arbeidstakere.
Overordnet mål :	Forsvarsbygg skal forebygge ulovlig innleie av arbeidskraft og sosial dumping.
Status :	Kontinuerlig oppfølging av nye og eksisterende leverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Bruke kontraktsoppfølging som et virkemiddel for å sikre forsvarlig forvaltning og etisk, sosial og grønn handel.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Systematisk oppfølging av leverandørenes egenrapportering om bruk av innleid og midlertidig arbeidskraft i egen leverandørkjede. Det stilles krav til at leverandøren begrunner evt. innleie ved å vise til hjemmel i regelverket.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Fortsette oppfølgingen.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Leverandøren utfører bygge- og anleggsarbeid som ikke ivaretar lokale SHA-bestemmelser, og utsetter arbeidstakerne for fare.
Overordnet mål :	Ingen arbeidstakere skal utsettes for fare i bygge- og anleggsarbeid.
Status :	Kontinuerlig oppfølging av nye og eksisterende leverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Forsvarsbygg ivaretar byggherreansvaret gjennom bestemmelser om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø som er tilpasset risikoen i det enkelte prosjekt.

Utførte tiltak og begrunnelse :

For å sikre ansvarlig oppfølging av eventuelle personskader har Forsvarsbygg endret fra tertialvis til månedlig gjennomgang av leverandørenes innrapportering av skader. Erfaringsoverføring og intern kompetanseheving prioriteres.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Fortsette oppfølgingen.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Leverandøren har uforsvarlige arbeidstidsordninger som ikke er drøftet med virksomhetens tillitsvalgte.
Overordnet mål :	Forsvarsbygg skal drive oppfølging og kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i leverandørkjeden.
Status :	Kontinuerlig oppfølging av nye og eksisterende leverandører.
Mål i rapporteringsåret :	Bruke kontraktsoppfølging som et virkemiddel for å sikre forsvarlig forvaltning og etisk, sosial og grønn handel.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Kontroll av timelister, lønns slipper og arbeidskontrakter for utvalgte leverandørkjeder.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Fortsette oppfølgingen.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Leverandøren forårsaker uhell eller utslipp
Overordnet mål :	Forsvarsbygg skal forebygge og minimere miljøbelastning og forurensning
Status :	Avvik som følges fortløpende opp.
Mål i rapporteringsåret :	Gjennomføre prosjektene uten skader på ytre miljø

Utførte tiltak og begrunnelse :

Oppfølging i prosjekt og rapportering av avvik i avvikssystemet. Håndteres gjennom krav i MOP.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Gjennomføre prosjektene uten skader på ytre miljø

Prioritert negativ påvirkning/skade	Skatte- og avgiftskriminalitet hos leverandørene
Overordnet mål :	Forsvarsbygg skal bidra til å forebygge og avdekke skatte- og avgiftskriminalitet
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Følge opp 12 avtaler i hele landet i samarbeid med Skatteetaten

Utførte tiltak og begrunnelse :

Skatteetaten og Forsvarsbygg har gjennomført uanmeldte kontroller på byggeplasser for å kontrollere arbeidstakere og virksomheter som er tilstede.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Fortsette samarbeidet med Skatteetaten

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Miljøoppfølgingsplaner (MOP) er en del av kontrakter med leverandører til Forsvarsbygg. MOP tar hensyn til Forsvarsbyggs miljøpåvirkning som byggherre og EBA-aktør. MOP stiller krav til å forebygge og redusere negativ miljøpåvirkning ved utbygging. Blant annet krav til massehåndtering og håndtering av fremmede arter samt bevaring av natur, miljø og kulturminner. I funksjonsbeskrivelsene for bygg er det også krav til materialvalg.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

MOP stiller også krav til klimagassregnskap ved alternativsvurderinger og for materialvalg. Bruk av produkter med lavt klimafotavtrykk (EPD), dvs. betong, stål og mineralull, og valg av naturlige kuldemedier.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Forsvarsbygg har tilpasset innkjøpspraksisen ved å opprette enheter dedikert til forvaltning og oppfølging av kontrakter og avtaler. I 2022 har Forsvarsbygg arbeidet systematisk med å øke andelen grønne og innovative anskaffelser. En av målsetningene har vært økt bruk av tildelingskriterier på miljø i anskaffelsene våre. I 2022 har tildelingskriterier på miljø vært brukt i anskaffelsen av rammeavtaler for byggentreprenørtjenester, rørlegger tjenester, renovasjonstjenester og kontroll av tekniske komponenter. Innenfor disse segmentene har antall anskaffelser med miljø som tildelingskriterium økt fra 2-3 per år, til 15 i 2022. Vi har også prioritert å finne hensiktsmessige måter å tildele rammeavtaler basert på miljøvennlig transport av varer og tjenester. Forsvarsbygg vil fortsette arbeidet med å øke bruken av miljø som tildelingskriterium i 2023.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Forsvarsbygg stiller krav til sertifisering i henhold til ISO 14001, Miljøfyrtårn og EMAS for leverandører. Forsvarsbygg stiller også krav til at miljømerkede produkter skal velges.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Forsvarsbygg stiller krav til organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjoner nr. 87 og 98): Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt. Dersom disse rettigheter er begrenset eller under utvikling, skal totalentreprenøren medvirke til at de ansatte får møte ledelsen for å diskutere lønns- og arbeidsvilkår uten at dette får negative konsekvenser for arbeiderne.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Forsvarsbyggs kontrakter forplikter leverandørene til å arbeide for å forhindre korrupsjon i sin virksomhet. Leverandørene må kunne vise til at de har iverksatt tiltak eller har systemer som skal forebygge korrupsjon og påvirkningshandel. Dette kan være etablering av internkontroll, utarbeidelse av etiske retningslinjer, opprettelse av varslingskanal og lignende, og som minimum går ut på å forebygge korrupsjon og påvirkningshandel. Forsvarssektoren har i en årrekke hatt fokus på risikoen for korrupsjon i egne etater. Risikoen adresseres jevnlig i holdningskampanjer, og er tema for interne kontroller og revisjoner.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, samfunn og miljø

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A. Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

Ansvar for å overvåke effekten av tiltak som er iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade og negativ påvirkning ligger hos alle som er involvert i en anskaffelse, både merkantile og fagtekniske funksjoner. En stor andel av det som anskaffes er bygge- og anleggstjenester og Forsvarsbygg stiller krav i konkurransegrunnlagene som skal redusere virksomhetens risiko for skade og negativ påvirkning, både på mennesker, samfunn og miljø. Etter kontraktsinngåelsen er det prosjektleder som har ansvaret for å følge opp etterlevelsen av kravene som er stilt i kontrakt, og for å påse at tiltak iverksettes for å rette opp påvist skade eller negativ påvirkning. Dette gjøres i tett samarbeid med fagressursene innenfor bærekraft.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Forsvarsbygg fører ikke en samlet oversikt over all oppfølging av leverandører innenfor alle temaer knyttet til bærekraft. Oppfølging av krav knyttet til bærekraft er en integrert del av kontraktsoppfølgingen, og pågår regelmessig. Når det gjelder etiske og sosiale krav, anslår Forsvarsbygg å ha fulgt opp 154 avtaler i 2022. Det betyr at 154 avtaler har vært gjenstand for oppfølging som krever 1 dagsverk eller mer. Forsvarsbygg har hatt særlig fokus på lønns- og arbeidsvilkår til arbeidstakerne i bygge- og anleggsoppdrag. Forsvarsbygg følger også regelmessig opp at krav til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) er ivarettatt på våre bygge- og anleggsplasser, og denne oppfølgingen skal gjøres på alle prosjekt. Oversikten nedenfor er et utdrag av saker som er behandlet av ressurser i avdeling anskaffelser.

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

1

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Mangler ved minstekrav til skriftlig arbeidsavtaler, og manglende utbetaling av overtidsgodtgjørelse.
Hvor i leverandørkjeden?	Hovedleverandør
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Krav om å rette avvik.
Status	Avvik er rettet.

2

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Underbetaling av innleide arbeidstakere, mangler ved minstekrav til skriftlig arbeidsavtaler, manglende utbetaling av overtidsgodtgjørelse.
Hvor i leverandørkjeden?	Hovedleverandør og underleverandør
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Krav om å rette avvik.
Status	Avvik er delvis rettet, saken pågår enda.

3

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Brudd på reglene om arbeidstid og arbeidstidsordninger.
Hvor i leverandørkjeden?	Underleverandør.
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Krav om å rette avvik.
Status	Avvik er rettet.

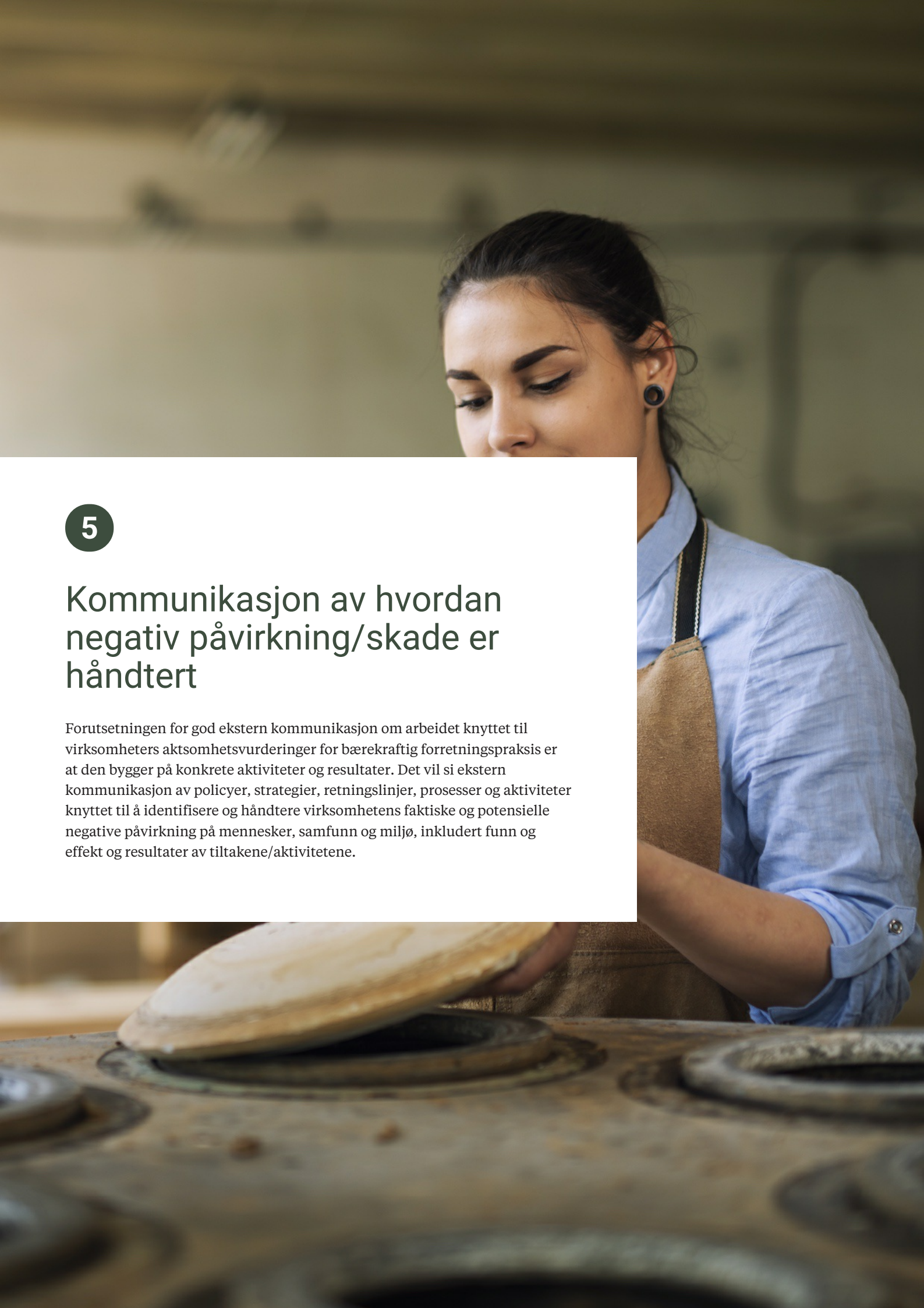
4

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Manglende overtidsgodtgjørelse.
Hvor i leverandørkjeden?	Hovedentreprenør.
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Krav om å rette avvik.
Status	Avvik er rettet.

5

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Brudd på minstekrav om skriftlig arbeidsavtale, manglende arbeidsavtaler, brudd på reglene om arbeidstid og overtidsgodtgjørelse.
Hvor i leverandørkjeden?	Underleverandør.

Tiltak iverksatt for å rette avvik	Krav om å rette avvik.
Status	Avvik er delvis rettet, saken pågår enda.

A woman with dark hair tied back, wearing a light blue button-down shirt and a brown leather apron, is focused on her work. She is looking down at a large, round, metal lid that she is holding over a large, dark metal pot. The background is a blurred kitchen setting with various metal surfaces and equipment. The lighting is warm and natural, highlighting the textures of the clothing and the metal.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A. Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Forventninger og krav til leverandørene kommuniseres både i markedsdialog, leverandørkonferanser og i anbudskonkurranser. Gjennom leverandørdialog søker vi å identifisere de mest bærekraftige løsningene som markedet kan tilby. Forsvarsbyggs konkurransegrunnlag krever egenrapportering på etiske, miljømessige og sosiale forhold, herunder lønns- og arbeidsvilkår for mannskap i prosjektene våre, og om eventuelle tidligere straffbare forhold. Egenrapporteringen følges opp gjennom dialog med leverandørene, og også gjennom kontroll både på byggeplass og av dokumentasjon. Forsvarsbygg har en landsdekkende samarbeidsavtale med Skatteetaten, der formålet er å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet, og ivareta anstendige arbeidsforhold.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktsoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø

Miljø i anskaffelsespraksis:

Forsvarsbygg skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger. Anskaffelsene skal aktivt understøtte Forsvarsbyggs gjeldende miljøstrategi.

Seriøsitet og menneskerettigheter:

Krav i kontraktene skal følges opp og sanksjoneres som del av den ordinære kontraktsoppfølgingen. Dersom det avdekkes brudd på krav i kontrakt eller regelverk, er et viktig virkemiddel å tilbakeholde utbetaling av faktura frem til forholdene er rettet. Forsvarsbygg skal ha et effektivt system oppfølging og rapportering av aktuelle leverandører slik at leverandører som ikke oppfyller Forsvarsbyggs krav ikke blir tildelt nye kontrakter.

Rive- og ryddeprosjekt:

Mange av eigedomane vi avhendar har vora nytta til tung militær aktivitet. Ein del av eigedomane er forureina og øydelagt. Vi miljøkartlegger og ryddar mange av disse før dei leggst ut for salg. Vi har òg stor kunnskap og erfaring med korleis natur kan restaurerast etter bruk. Les mer her: <https://forsvarsbygg.no/no/miljo/rive-og-ryddeprosjekt/>

Miljø i skyte- og øvingsfelt:

Vi har ansvaret for miljøforvaltninga av skyte- og øvingsfelta til Forsvaret på land. Skyte- og øvingsfelta er spredt over heile landet, fra nord til sør og fra kyst til høyfjell. Oppryddinga i Hjerkinnskytefelt er den største naturrestaureringa i Norgeshistoria. Les mer her: <https://forsvarsbygg.no/no/miljo/miljo-i-skyte-og-ovingsfelt/>

Miljø i bygg:

Vi jobbar kontinuerleg med å redusere ressursbruken til sektoren, bruken av energi og utslepp av klimagassar. Les mer her: <https://forsvarsbygg.no/no/miljo/miljo-i-bygg/>

Kriseberedskapsplaner:

Forsvarsbygg har kriseberedskapsplaner både på overordnet nivå, på avdelingsnivå og på regionsnivå. Planene er utsatt offentlighet etter offentleglova § 5.

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Naturrestaurering på Hjerkinnskytefelt

Et 165 kvadratkilometer stort skytefelt er nå blitt verneområde i et av Nord-Europas mest unike naturområder. Et helt unikt miljøprosjekt i norsk og internasjonal målestokk. Forsvarsbygg sikrer unike naturverdier, samtidig med at vi gjenoppretter tidligere vannveier og våtområder. Det er bra for klimaet, og i tråd med nasjonale og internasjonale miljømålsettinger. Les mer om Hjerkinnskytefeltet her: <https://forsvarsbygg.no/no/miljo/rive-og-ryddeprosjekt2/hjerkinnskytefeltet/om-hjerkinnskytefeltet/>

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Forsvarsbygg ønsker at ansatte og leverandører skal varsle om handlinger som potensielt bryter med etiske retningslinjer for forsvarssektoren og/eller statstjenesten. Ledere skal støtte opp om de som varsler, og plikter å følge opp forhold som rapporteres. Informasjon om hvor leverandører kan varsle er gitt på våre nettsider: <https://forsvarsbygg.no/no/om-oss/samfunnsoppdraget/etikk-og-varsling-i-forsvarsbygg/>.

Forsvarsdepartementet tar også imot varsel om kritikkverdige forhold som gjelder Forsvarsdepartementet og/eller underliggende etater. Eksterne (leverandører, publikum, mv.) kan også gi informasjon om kritikkverdige forhold til Forsvarsdepartementet. Dette kan gjelder misligheter som korrupsjon, brudd på anbudsregler, misbruk av tilskuddsmidler, brudd på arbeidsmiljøloven i byggetjenester, osv. Varsling kan gjøres til Forsvarsdepartementets elektroniske varslingskanal. Denne løsningen gir mulighet for å varsle anonymt, eller med navn og kontaktdetaljer.

Retningslinjer for varsling i forsvarssektoren slår fast at følgende prinsipper skal legges til grunn for forsvarlig behandling av varsler i forsvarssektoren:

- alle henvendelser, også anonyme, skal tas alvorlig og vurderes
- alle henvendelser skal behandles innen rimelig tid
- kontradiksjon (rett til å imøtegå påstander som rettes mot en)
- konfidensialitet
- ivaretagelse av varsler og den det varsles om (gjengjeldelse ikke skal forekomme)
- den det varsles om er «uskyldig» inntil det motsatte er bevist
- undersøkelser for å identifisere anonyme varslere skal ikke forekomme
- varslingsmuligheten skal ikke benyttes for generelle klagesaker

Les mer om varsling i forsvarssektoren her: <https://www.regjeringen.no/no/tema/forsvar/militart-personell/innsikt/varslingskanal---etikk/id2353944/>

Kontaktinformasjon:

Forsvarsbygg

Maria Puhr, seksjonssjef samfunnsansvar og etterlevelse
maria.puhr@forsvarsbygg.no